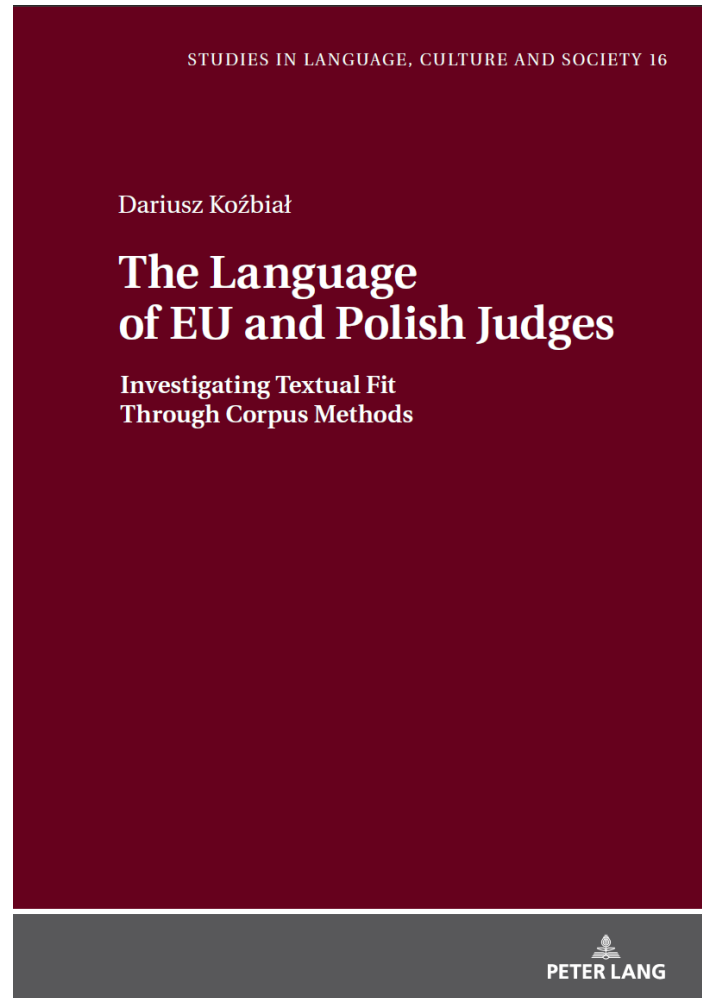

Analiza wyroków unijnych i krajowych w ramach projektu *Eurolekt*

Dariusz Koźbiał

Instytut Lingwistyki Stosowanej UW
Zespół badawczy EUMultiLingua

Publikacja rozprawy doktorskiej

Orzecznictwo

Polski język orzecznictwa
Gatunek: wyroki sądowe

Polskojęzyczne orzecznictwo unijne:
Wyroki TS i Sądu
2011-2015

Orzecznictwo krajowe:
Wyroki krajowe SN(IC)
1999 vs. 2011-2015

Zbiór tekstów

	Liczba tekstów	Liczba wyrazów
Wyroki unijne		
Wyroki TS	897	4 693 968
Wyroki Sądu	384	4 515 866
Wyroki krajowe		
Wyroki SN	2 564	6 833 997
Wyroki SN	401	504 605
Punkt odniesienia		
Narodowy Korpus Języka Polskiego (NKJP)	b.d.	~240 000 000

Zmiana długości zdań w wyrokach krajowych

	Wyroki unijne		Wyroki krajowe		
	TS	Sąd	SN_1999	SN_2011 -2015	Zmiana %
Średnia długość zdań (liczba słów)	27,43	27,86	21,44	23,66	+10%

- Zwiększenie długości zdań o ok. 10%, tj. o ok. 2 słowa.

Analiza słów kluczowych: kategorie gramatyczne

	Słowa częstsze w wyrokach TSUE	Słowa częstsze w wyrokach SN
1. Przyimki	<i>powyżej, podczas</i>	<i>wyżej, wskutek</i>
2. Parataksa i hipotaksa	---	<i>tj.</i>
3. Deiksa	<i>niniejszy, następujący, rzeczony, ww.</i>	<i>pozostałej</i>
4. Zaimki	<i>ona, one</i>	---
5. Strona bierna i czasowniki posiłkowe	<i>zostać, zostaje</i>	---
6. Konstrukcje bezosobowe	---	<i>orzeczono</i>
7. Czasowniki performatywne, argumentacyjne i sprawozdawcze	<i>należy, twierdzi, podnosi, uważa, orzeka, przypomina, twierdzą, stwierdziła, uznała</i>	<i>uchyla, oddala, zasądza, przekazuje, ocenił, oddalił, zważył</i>
8. Bezokoliczniki	<i>stwierdzić, oddalić, zauważyć, odrzucić</i>	<i>podzielić, nastąpić</i>
9. Konstrukcje przyczynowe	<i>analogicznie</i>	<i>więc</i>
10. Zdania warunkowe	<i>jeśli</i>	<i>skoro</i>
11. Imiesłowy	<i>dotyczący, utrwalony, rozważywszy</i>	<i>zaskarżony, dzielając</i>
12. Wyrażenia ocenne	<i>słusznie</i>	<i>trafnie, niewątpliwie</i>

Cechy gatunkowe – wysoka dystrybucja na tle języka ogólnego (NKJP):

1. **przyimków**,
2. **wyrażeń ocennych**, np. *trafnie, niewątpliwie, zasadnie*,
3. **latynizmów**, np. *de iure, a contrario*,
4. **konstrukcji parataktycznych**, np. *i, oraz, a także, przy tym/czym, lub, albo, natomiast, ale*, i **hipotaktycznych**, np. *że, który, co/czego/czemu*,
5. **wyrażeń deiktycznych**, np. *jego/jej/ich, ten/ta/to/te/ci*,
6. **form nieosobowych**, w tym strony biernej i **czasowników nieosobowych -no/to**, np. *wskazano, stwierdzono, orzeczono*,
7. **czasowników wyrażających sąd**, np. *zasądza, orzeka, wprowadzających argumentację*, np. *zważył, co następuje i sprawozdawczych*, np. *uznał, ustalił*,
8. **imiesłówów przymiotnikowych**, np. *dotyczący, obowiązujący*, i **przysłówkowych**, np. *zaskarżony, rozpatrywany*

Wybrane kategorie omawiane w prezentacji

- A. Czasowniki modalne *należy/trzeba* i wyrażenia ocenne
- B. Terminy i wyrażenia łacińskie

A. Czasowniki modalne i wyrażenia ocenne

Nadreprezentacja wybranych wyrażen modalnych i ocennych

	TS	Sąd	SN
faktycznie	100	100	62
koniecznie	36	56	2
należy	6 726	5 760	1 804
prawdopodobnie	11	28	4
rzeczywiście	208	218	119
rzekomo	25	60	6
w istocie	403	297	236
w rzeczywistości	144	127	35

Niedoreprezentacja wybranych wyrażen modalnych i ocennych

	TS	Sąd	SN
trzeba	155	146	424
<i>oczywiście</i>	62	80	177
<i>bezwzględnie</i>	31	24	69
<i>istotnie</i>	12	38	64
<i>zapewne</i>	4	2	19

A. Czasownik modalny *należy*

	Uzasadnienia wyroków TS	Uzasadnienia wyroków Sądu	Uzasadnienia wyroków SN
Liczba wystąpień <i>należy</i> (1 mln słów)	6 726	5 760	1 804
Liczba wystąpień 3-wyrazowych ciągów z <i>należy</i>	1 137	1 268	1 900

TS: *Należy* również zauważyć, iż z utrwalonego orzecznictwa Trybunału wynika, że wyrok wydany przez Trybunał w trybie prejudycjalnym wiąże sąd krajowy (...)

SN: W wyroku *należy* więc określić konkretne czynności (zachowania), które pozwany powinien przedsięwziąć w celu usunięcia skutków naruszenia.

A. Czasownik modalny *należy* jako czasownik zwiększający stopień autorytatywności i bezosobowości

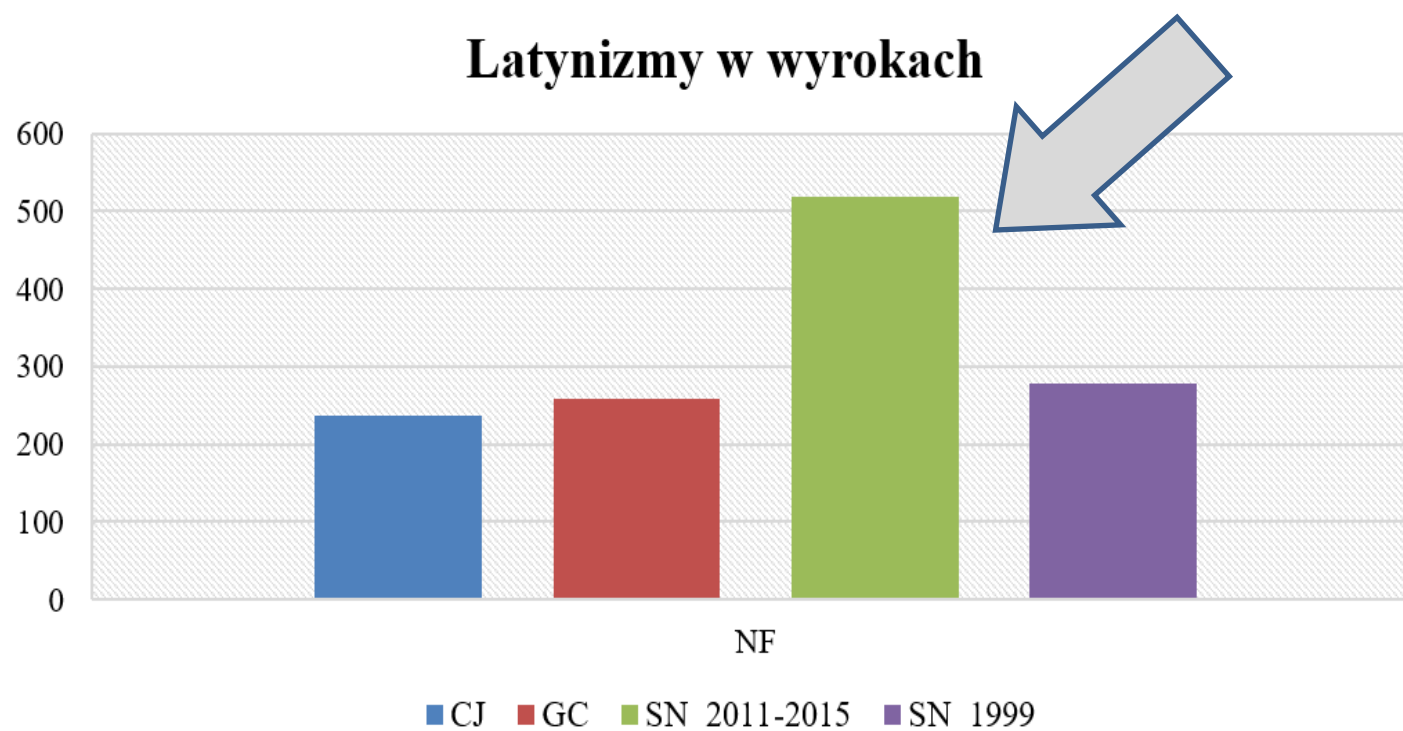
Otoczenie czasownika *należy*

TS	NF	Sąd	NF	SN	NF
należy interpretować w	667	należy stwierdzić, że	601	należy stwierdzić, że	61
należy przypomnieć, że	630	należy przypomnieć, że	530	należy przyjąć, że	42
należy stwierdzić, że	612	tym względzie należy	360	należy uznać za	38
tym względzie należy	428	należy zauważyć, że	311	wskazać należy, że	36
należy zauważyć, że	254	należy zaznaczyć, że	136	stwierdzić należy, że	35

NF – częstość występowania na 1 milion słów

B. Łacina w wyrokach

- Sędziowie unijni w mniejszym stopniu posługują się latynizmami.
- Brak wpływu wyroków unijnych na język wyroków krajowych pod względem dystrybucji latynizmów.

Najczęstsze latynizmy w wyrokach unijnych i krajowych

TS	NF	Sąd	NF	SN	NF
ne bis in idem	17	a fortiori	21	in blanco	66
sui generis	12	non bis in idem	19	in fine	48
a priori	11	de facto	15	ex lege	30
de facto	11	a priori	13	ex tunc	23
mutatis mutandis	11	in fine	12	lucrum cessans	16
pro rata temporis	11	ex ante	12	conditio sine qua non	13
ratione temporis	11	sensu stricto	10	in solidum	13
a fortiori	10	a posteriori	10	damnum emergens	13
ex post	10	de minimis	10	de lege lata	11
a posteriori	8	prima facie	10	lex specialis	10

Przykłady użycia latynizmów

CJ (C-477/13):

W większości państw członkowskich działalność w dziedzinie architektury prowadzona jest **de iure** bądź **de facto** przez osoby posiadające wyłącznie tytuł architekta (...).

SN (II CSK 491/11):

Relacja powyższa odpowiada stosunkowi **lex generalis** – **lex specialis**.

- Sposób pisowni (brak kursywy) jako wyznacznik integracji w języku sędziów?

25 latynizmów kluczowych dla gatunku wyroków unijnych i krajowych

in fine, ex tunc, lex specialis, ratio legis, sine qua non, a contrario, de facto, ex post, ex nunc, erga omnes, a priori, in concreto, prima facie, sensu stricto, ad hoc, a fortiori, de minimis, etc., inter partes, quasi, lex specialis derogat legi generali, de iure, ipso iure, in abstracto, per se

Wyroki unijne: 253 wystąpienia na 1 milion słów

Wyroki krajowe: 144 wystąpienia na 1 milion słów

Analiza zbioru ok. 4 500 latynizmów wykazała, że są one o ok. 50% częstsze w wyrokach krajowych.

Odmienność wyroków unijnych od wyroków krajowych

- Potwierdzono istnienie sędziowskiej odmiany eurolektu.
- Wysokie zróżnicowanie zewnętrzne
- Stosunkowo niskie zróżnicowanie wewnętrzne, ale:

	Wyroki unijne		Wyroki krajowe		
	TS	Sąd	SN_1999	SN_2011 -2015	Zmiana %
i/lub	25	7	6	3	-50%

- Nie potwierdzono jednoznacznie bezpośredniego wpływu tłumaczeń na nie-tłumaczenia.